

УКРАЇНА

(19) UA

(11) 60480

(13) A

(51) 7 G01B11/16

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС

ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВІНАХІДВИДАЄТЬСЯ ПІД
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ВЛАСНИКА
ПАТЕНТУ

(54) ТЕНЗОМЕТР

1

2

(21) 2002107998

(22) 08 10 2002

(24) 15 10 2003

(46) 15 10 2003, Бюл. № 10, 2003 р

(72) Цяпко Микола Федорович, Ілюкович Будемір
Михайлович, Нехаєв Микола Євгенович(73) ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХ-
НІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(57) Тензометр, який складається із двох призм, з'єднаних плоскими пружними пластинами та прилаштованими до них оптичними світловіддзеркалюючими елементами, який відрізняється тим, що рухома призма-ніжка з'єднана з нерухомою призмою-корпусом за допомогою схрещених плоских пружних пластин, а на призмі-корпусі на гойдалці установлений світлорозподільувальний куб

Запропонований тензометр призначається для вимірювання деформацій взірців при виконанні учбових, дослідних та виробничих досліджень металевих та неметалевих речовин

Оптично-механічний тензометри відомі

За прототип прийнято тензометр Лоренса, описаний в довідковому посібнику В.С. Касаткіна, А.Я. Кудрина, Л.Л. Лобова "Экспериментальный метод исследования деформаций и напряжений" - Київ "Наукова думка", 1981 - 884ст (рис III-9-б та III-9-в)

В тензометрі Лоренса призми, які контактують з взірцем, з'єднані одною плоскою пружною пластиною та одна або обидві призми мають прилаштовані до них дзеркала, які відбивають промінь світла на шкалу або в мікроскоп. Промінь створює джерело світла, яке устатковане на окремій опорі.

Недоліками прототипу є наявність двох ступенів свободи плоскої пружної пластини, що приводить до лінійного зміщення дзеркала та створює похибку вимірювання. Система відрізняється малою світлосилою, що збільшує труднощі вимірювання, а устаткування джерела світла на окремій опорі створює додаткову похибку від зміщення взірця та захватів випробувальної машини.

В основу винаходу покладена задача удосконалення тензометра, в якому опірний світловий промінь створює світло-розподільувальний куб, устаткований на гойдалці, а рухома призма-ніжка устаткована на шарнірі із схрещених пружних пластин і обладнана скляною призмою для створення вимірювального променя, чим забезпечується поворот призми-ніжки без зміщення осі повороту та усуває вплив зсуву взірця в захватах випробувальної машини, та завдяки чому зменшується похи-

бка вимірювання

Поставлена задача розв'язується тим, що в тензометрі, складеному із двох призм, з'єднаних плоскими пружними пластинами та прилаштованими до них оптичними світловіддзеркалюючими елементами, який відрізняється тим, що рухома призма-ніжка з'єднана з нерухомою призмою-корпусом за допомогою схрещених плоских пружних пластин, а на призмі-корпусі на гойдалці устатковано світлорозподільувальний куб

Будова тензометра пояснюється кресленням на фіг., де показано повздовжній переріз, який пояснює розташування та взаємодію деталей та вузлів тензометра

Тензометр складається із нерухомої призми-корпуса 1, рухомої призми-ніжки 2, хрестового шарніра із плоских пружних пластин 3 і 4, скляної призми 5, прилаштованої на рухомій призмі-ніжці, світлорозподільувального куба 6, прилаштованого на гойдалці 7, світлофільтрів 8, лазер-діода 9 та юстировочного гвинта 10.

Тензометр на взірці 11 устатковується за допомогою пружної закріпки 12.

Призначення головних деталей і вузлів таке

Призма-корпус 1 є основа приладу. На ньому устатковані плоскі пружні пластини 3 і 4, гойдалка 7 з кубом 6, лазер-діод 9 та юстировочний гвинт 10.

Лазер-діод призначено для створення яскравого малого діаметра променя світла. Світлорозподільувальний куб 6 з напівпрозорою діагоналлю призначено для створення опірного променя "а", а сумісно з призмою 5 - вимірювального променя "б". Гойдалка 7 і юстировочний гвинт 10 призначено для зведення світлових плям променів на по-

(13) A

(11) 60480

(19) UA

верхні шкали або барабана з світлочутливою плівкою (папером). Світлофільтри 8 призначено для зрівнювання яскравості променів "а" та "б".

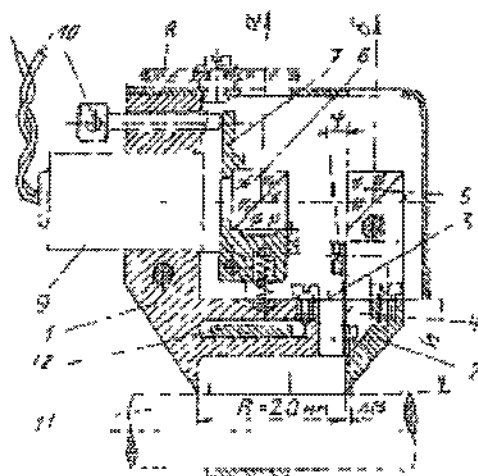
Величина деформації взірця ΔV визначається по величині відстані між світловими плямами променів на шкалі або барабані.

Тензометр працює таким чином. Тензометр прищипкою 12 закріплюють на взірці 11. Включають під напругу лазер-діод 9, а тензометр обертають на взірці 11 так, щоб промені "а" і "б" падали на необхідне місце шкали (барабана), яка знаходиться на відстані 1-2 метри від тензометра. Юстировочним гвинтом 10 суміщають плями променів в одну пляму. Потім включають випробувальну машину, яка розтягує взірець 11 на величину ΔV , призма-ніжка 2 з призмою 5 повертається на кут ϕ ,

а світлова пляма променя "б" зсувається по шкалі пропорційно величині ΔV . Кут між променями "а" і "б" дорівнює 2ϕ і не залежить від розташування тензометра в просторі. Тому на відносне переміщення плям променів "а" і "б" не впливає зсув взірця при його навантаженості. При необхідності мати більший кут, а ніж кут 2ϕ , можливе устаткування на тензометрі на шляху променя "б" оптичного світло-підсилювача.

Запропонований тензометр забезпечує суттєве зменшення похибки приладу, та усуває похибку від зміщення взірця, має малі розміри та масу.

Прилад можливо виготовляти з різними базами.

Фіг.